

І. Л. Бородин, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київського університету інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0002-1874-3238

В. В. Галуцько, доктор юридичних наук,
професор кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київського інституту інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0003-1619-5028

І. О. Глобенко, доктор філософії у галузі знань «Право»,
старший викладач кафедри адміністративного права,
інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін
Київського інституту інтелектуальної власності та права
ORCID ID: 0000-0002-3058-521X

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ, ГАРАНТІЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Використання нових інформаційних технологій, в яких важливе місце займає телебачення, зумовлює зміни в економічній, політичній та інших сферах життєдіяльності держави. Проаналізовано доктринальні підходи вчених до проблеми формування медіа відносин у сфері телебачення, як інформаційних суспільних відносин нового типу. У зв'язку з ними значно виросла зацікавленість і до адміністративно-правових аспектів забезпечення функціонування телебачення основу яких складають принципи та гарантії такого забезпечення. Значну роль тут відіграє і адміністративна відповідальність у разі порушення діючого законодавства, яке визначає парадигму використання телебачення в інформаційному просторі держави. Автори доводять, що законодавцю необхідно об'єднати всі зазначені складні медійних правопорушень в окремій главі КУпАП, так, як це здійснено відносно інших правопорушень, наприклад, правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку (гл. 10 КУпАП). Зазначені заходи, створюють можливість визначити поняття принципів організації інформації у сфері телебачення як сукупність вихідних, основоположних умов і заходів інформаційного забезпечення управлінських процесів та безпосереднього використання інформації у сфері прийняття управлінських рішень. При цьому, практичне застосування зазначених принципів у процесі публічного адміністрування інформаційною сферою, дозволить ефективно конструювати гарантії інформаційного забезпечення діяльності самих адміністративних органів та сприятиме формуванню правових норм, що забезпечать успішність такої діяльності. Також підкреслена необхідність більш чіткої регламентації механізму надання інформації у сфері телебачення, а також виділити у діючому КУпАП главу, яка б містила правопорушення щодо обігу інформації, зокрема порушення права на одержання інформації.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, гарантії, інформація, правові норми, принципи, публічне адміністрування, телебачення, телевізійні структури.

I. L. Borodin, V. V. Halunko, I. O. Hlobenko. Administrative and legal principles, guarantees and administrative responsibility for providing information in the field of television

The use of new information technologies, in which television plays an important role, leads to changes in the economic, political, and other spheres of the state's life. Doctrinal approaches of scientists to the problem of formation of media relations in the field of television as informational social relations of a new type are analyzed. In connection with them, there has been a significant increase in interest in the administrative and legal aspects of ensuring the functioning of television, the basis of which are the principles and guarantees of such provision. A significant role here is played by administrative responsibility in case of violation of the current legislation, which defines the paradigm of television use in the information space of the state. The authors prove that the legislator needs to combine all the specified media offenses in a separate chapter of the Code of Administrative Offenses, as it is done in relation to other offenses, for example, offenses on transport, in the field of road management and communications (Chapter 10 of the Code of Administrative Offenses). These measures create an opportunity to define the concept of principles of information organization in the field of television as a set of initial, fundamental conditions and measures of information support of management

processes and direct use of information in the field of management decision-making. At the same time, the practical application of these principles in the process of public administration in the information sphere will allow to effectively design guarantees of information support for the activities of the administrative bodies themselves and will contribute to the formation of legal norms that will ensure the success of such activities. The need to regulate the mechanism of providing information more clearly in the field of television was also emphasized, as well as to allocate a chapter in the current Code of Administrative Offenses, which would contain offenses related to the circulation of information violation of the right to receive information.

Key words: administrative responsibility, guarantees, information, legal norms, principles, public administration, television structures, TV.

Вступ. Актуальність дослідження основних закономірностей адміністративно-правового регулювання щодо використання телебачення в інформаційному просторі України зумовлена виникненням якісно нових соціальних явищ, пов'язаних з інформацією, і, відповідно, увагою законодавця до впорядкування цієї галузі суспільних відносин. Як наслідок, законодавча влада має забезпечити ефективне правове впорядкування телебачення в інформаційному середовищі. Велике значення мають гарантії, визначені державою та адміністративна відповідальність за порушення діючого законодавства

Необхідність наукових досліджень пов'язана також із створенням та експлуатацією національного й інтернаціонального телебачення в інформаційному просторі. А це означає, що чільне місце тут займає аналіз адміністративно-правових принципів, які є основою адміністративно-правових регуляторів використання українського телебачення.

Велике значення щодо функціонування телебачення в інформаційному просторі, використання його громадянами та юридичними особами мають гарантії, сформовані державою. І сьогодні в процесі їх аналізу вже не достатньо керуватися тільки традиційним адміністративним досвідом, а треба використовувати наукові знання, новітню інформацію, яка адекватно відображає сутність управлінських процесів у цих сферах.

Незважаючи на важливість та актуальність аналізу проблем адміністративно-правових принципів, гарантій та адміністративної відповідальності щодо забезпечення інформації у сфері телебачення вітчизняна й зарубіжна наука все ще не приділила достатньо уваги у цьому напрямку.

Огляд останніх досліджень. Разом з тим, вказана проблема для української науки є досить актуальною, і її певні сторони вивчали В. Авер'янов, А. Білякова, Ю. Битяк, І. Коліушко, В. Колпаков, Д. Лук'янець, В. Олуйко, В. Ортинський, О. Остапенко, В. Селіванов, О. Скакун та ін. А в правовій, політологічній, соціологічній та іншій науковій літературі теоретичного й методологічного характеру сформовано цілий ряд ідей щодо розглянутої нами проблематики.

Метою запропонованої статті є аналіз теоретико - правових питань пов'язаних з адміністративно – правовим режимом телебачення в інформаційному просторі України.

Виклад основних положень. Україна, зважаючи на Європейську конвенцію з прав людини і захисту основних свобод, взяла на себе зобов'язання гарантувати право на інформацію. Органи публічного управління різних рівнів зобов'язані забезпечити можливість взаємодіяти з кожним громадянином, з кожною громадською організацією. І, безумовно, в вирішенні даної проблеми особливе місце займає телебачення України. Воно має забезпечувати вільний доступ, до інформації, користування нею з метою реалізації кожною людиною свого потенціалу, таким чином, допомагаючи громадянам в розвитку та підвищення рівня життя.

Основоположного значення тут набувають адміністративно - правові принципи на основі яких телебачення організує роботу по забезпеченні доступу до інформації. Слово принцип (від латинського *principium* – початок, основа) – це основне вихідне положення якоїсь теорії, вчення, науки. Вони формулюються громадянами на основі пізнання закономірностей практики. У тлумачному словнику української мови принципи визначаються як основні вихідні положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; переконання, норма, правило, яким керуються під час здійснення чогось [1].

В науці публічного адміністрування принципи визначаються як: позитивні закономірності, пізнані наукою і практикою, закріплені у правових нормах [2]; закономірності, відносини, взаємозв'язки, керівні засади, на яких ґрунтується певна діяльність [3]; основні положення, які відображають пізнані та засвоєні людиною об'єктивні закони та закономірності, якими керуються органи управління в процесі створення і функціонування соціальних систем управління [4]; фундаментальні істини, закономірності, керівні правила, основні положення, норми поведінки, виражені у вигляді певного наукового положення (вимоги), закріпленого переважно у правовій формі, якого повинні дотримуватися органи державного управління та державні службовці у своїй діяльності [5].

Така кількість поглядів щодо тлумачення принципів публічного адміністрування зумовлена ролями, які вони відіграють у тій або іншій сфері людської діяльності. Але відмінність у підходах щодо їх розуміння обумовлює труднощі в розкритті правової природи їх походження, пошуку джерел формування та ознак.

Основними принципами адміністративно-правового характеру щодо забезпечення інформації у сфері телебачення слід назвати: а) гарантованості права на інформацію; б) доступності інформації; в) відкритості інформації; г) об'єктивності інформації; д) достовірності інформації; е) повноти інформації.

Принцип гарантованості права на інформацію у сфері телебачення, в першу чергу, пов'язаний з відкритістю, доступністю, інформації та свободи її обміну. Право на інформацію через телебачення - це суб'єктивне право, воно має правові можливості, і серед яких слід виділити право на ознайомлення з нормативними актами. Стаття 57 Конституції України надає таку можливість. У відповідності з нею закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права й обов'язки громадян, не доведені до відома населення в порядку, встановленому законом, є не чинними [6].

Принцип доступності інформації у сфері телебачення означає право: знати про створення і функціонування інформаційних систем, які мають відношення до життя громадянина та інших його життів; давати згоду на збирання особистої інформації для реалізації економічних, політичних, культурних та інших потреб; доступу до інформації з метою її перевірки, з метою одержання необхідних довідок; знати про використання інформації у конкретних цілях.

Принцип відкритості інформації у сфері телебачення, виражається у можливості систематичного інформування суб'єктів публічних правовідносин для прийняття необхідних рішень, контролю за діяльністю органів публічного адміністрування, з метою дотримання прав, свобод і законних інтересів суб'єктів публічних правовідносин.

Принцип об'єктивності інформації у сфері телебачення означає, в процесі телевізійних передач ступінь об'єктивності інформації часто знижується. Цю властивість, наприклад, беруть до уваги у процесі проведення досудового чи судового розслідування, коли аналізується інформація громадян, які були свідками подій, і осіб, що оперують інформацією на основі власних висновків або ж зі слів третіх осіб.

Принципи достовірності інформації у сфері телебачення – це можливість та необхідність телебачення відображати реально існуючі факти з максимальною точністю. В телевізійному просторі інформація виникає у момент реєстрації сигналів, разом з тим, не всі вони є необхідними. Часто буває і не потрібна інформація. Як наслідок, необхідні дані супроводжуються інформаційним шумом. Якщо корисний сигнал зареєстрований більш зрозуміло, ніж сторонні сигнали, достовірність інформації може бути більш надійною. При збільшенні об'єму шумів її достовірність і зменшується. У даному випадку для передачі такого ж об'єму інформації необхідно використовувати або більше даних, або більш складну методологію її передачі.

Принцип повноти інформації у сфері телебачення. Максимально повна телевізійна інформація потрібна і для законодавця і для органів публічного адміністрування і для прийняття рішень. Є наступні етапи управлінського процесу: збирання та обробка інформації, оцінка її з позицій встановлених норм і прийняття рішення, які властиві і для особистої саморегуляції, як одного із різновидів управління. Тому суб'єкт інформаційних відносин також бажає мати максимум важливої інформації для прийняття максимально вірного рішення, яке є необхідним саме для нього. Реалізація вказаного бажання – це свідчення свободи суб'єкта правовідносин у інформаційній сфері.

Разом з тим, для дотримання вказаних принципів необхідні відповідні гарантії, які також створюють механізм їх реалізації. Це є гарантії політичні, законодавчі та організаційно-технічні.

Політичні гарантії пов'язані з постійним проведенням демократичних перетворень, що, безсумнівно, буде сприяти найбільш повній реалізації права на отримання інформації.

Серед законодавчих гарантій у сфері інформаційних відносин, особливе місце займає Конституція України та Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. [7], які закріплюють основи інформаційної системи в країні,

В організаційно-технічних гарантіях важливо виділити питання комунікацій, як їх основну, адже якщо їх немає це означає, що немає і гарантій для здійснення права на отримання і поширення інформації. Розвиваючи на основі нових інформаційних технологій телевізійної інфраструктури, можна реалізувати проголошену в Конституції України ідею. Суб'єкт інформаційних відносин, який має вільний доступ до всіх відкритих баз даних і знань, за рівнем інформованості не тільки не поступається, але, як правило, може перевершувати суб'єктів публічного адміністрування. Існування інтегрованих систем зв'язку відкриває великі можливості для управлінських ініціатив, контактів і взаємодій, що являє собою об'єктивну соціально-економічну основу розвитку демократії.

Серйозним фактором є організація телевізійних мереж. У зв'язку із цим на даний час існують передумови для цього. Наприклад, діють регіональні банки даних, що призначені для інформаційного обслуговування населення, але разом з тим, в основному у сфері побуту, а саме - розподілу житла, працевлаштування і тому подібне. Метою є покращення відповідей на поставлені питання, унеможливити дублювання, обмін відомостями, за для економії зусиль та часу. Також метою є можливість одержувати конкретну інформацію в базі даних і усунення багатьох посередників у такому процесі. Новітні інформаційні технології, демонтуєчи монополізм державних структур на інформацію, сприяють реалізації принципу рівного доступу до неї всіх зацікавлених суб'єктів.

Інформацію у сфері телебачення сьогодні можна віднести до одного з ресурсів розвитку суспільних відносин. Разом з тим, інформація може використовуватися і на шкоду інтересам громадян, суспільства та держави. Глобалізація процесів інформатизації у сфері телебачення призводить і до небажаних соціально-правових наслідків. У першу чергу це стосується проблеми не дотримання інформаційного порядку і правил обміну інформацією в межах державних кордонів, недотримання національного законодавства, правових інтересів суб'єктів інформаційних відносин, ігнорування авторських прав і прав власників інформації.

Тому забезпечення безпеки інформаційного простору у сфері телебачення є пріоритетним і повинно вирішуватися поряд з іншими завданнями в забезпеченні національної безпеки країни.

Забезпечення основних принципів діяльності держави в інформаційній сфері є досить складним процесом, який відбувається одночасно зі становленням інформаційного суспільства.

Впровадження телевізійних, комп'ютерних, електронних і комунікаційних технологій сформувало можливості для масового активного та ефективного розвитку знань громадян та суспільства. Сьогодні телевізійна інформація усвідомлюється суспільством як важливий чинник його існування. Україна сьогодні знаходиться на етапі такого розвитку, коли є необхідність вирішувати важливі завдання щодо приєднання нашої держави до Європейського Співтовариства, а це передбачає приєднання до світової інформаційної цивілізації та культури, в якому активно розвивається інформаційне суспільство.

Даній задачі має сприяти активна телевізійна інформаційна політика держави. Головними напрямками та способами телевізійної інформаційної політики є: забезпечення доступу громадян до інформації; створення національних систем і мереж інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів; створення загальної системи охорони інформації; сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації та гарантування інформаційного суверенітету України тощо.

Разом з тим, будь-яке публічне адміністрування, особливо діяльність органів публічного адміністрування неможливі без примусу.

Отже, з метою ефективного забезпечення додержання основних принципів адміністративно-правового регулювання інформаційних відносин у сфері телебачення важливо чітко визначити права та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин

Сьогодні одним з актуальних напрямів реформування адміністративного права України є модернізація інституту адміністративної відповідальності, і відповідальності за правопорушення в інформаційній сфері зокрема, оскільки найчастіше вказані правопорушення тягнуть саме такий вид юридичної відповідальності.

Відомо, що Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), не має окремої глави, присвяченої саме правопорушенням в інформаційній сфері, а правопорушення, які можна було би включити до цієї глави, знаходяться в різних главах Особливої частини КУпАП. Наприклад: приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки (ч. 1 ст. 82-3 КУпАП); ненадання посадовою особою емітента інвестору в цінні папери (в тому числі акціонеру) на його письмовий запит інформації про діяльність емітента в межах, передбачених законом, або надання йому недостовірної інформації (ч. 1 ст. 163-5 КУпАП); безпідставне засекречування інформації (п. 3 ч. 1 ст. 212-2 КУпАП) [8].

Висновок: Вважаємо, що законодавцю необхідно об'єднати всі зазначені склади правопорушень в окремій главі КУпАП, так, як це здійснено відносно інших правопорушень, наприклад, правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку (гл. 10 КУпАП).

Зазначені заходи, створюють можливість визначити поняття принципів організації інформації у сфері телебачення як сукупність вихідних, основоположних умов і заходів інформаційного забезпечення управлінських процесів та безпосереднього використання інформації у сфері прийняття управлінських рішень. При цьому, практичне застосування зазначених принципів у процесі публічного управління інформаційною сферою, дозволить ефективно конструювати гарантії інформаційного забезпечення діяльності самих органів публічного управління та сприятиме формуванню правових норм, що забезпечать успішність такої діяльності.

Також слід вказати на необхідність більш чіткої регламентації механізму надання інформації у сфері телебачення, а також виділити у діючому КУпАП главу, яка б містила правопорушення щодо обігу інформації, зокрема порушення права на одержання інформації.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і головний ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Колодій А. М. Принципи права України. Київ: Юрінком, 1998. 208 с.
3. Михеєнко М. Конституційні принципи кримінального процесу // *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 2 (9). С. 100-112.
4. Андрушко А. В. Співвідношення принципів диспозитивності та змагальності у цивільному судочинстві. *Вісник УАДУ*. 2000. № 2. С. 311-314.
5. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України. *Право України*. 1999. №1. С. 5-7.
6. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30, ст.141.
7. Про доступ до публічної інформації. Закон України 13 січня 2011р. №32939- V1. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №32. ст. 314.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Постанова Верховної Ради Української РСР №8074-10 від 07.12.84.ВВР, додаток до № 51. ст.1122. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>